

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/-950-4

10. februar 2022

Dokument 8:81 S (2021-2022) med representantforslag om å gjøre det lettere for gründere, investorer og arbeidstakere fra land utenfor EØS-området å etablere seg og satse i Norge

Det vises til brev av 2. februar 2022 hvor Stortingets næringskomite ber om vurdering av Dokument 8:81 S (2021-2022), representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wetrhus Thorsvik og André N. Skjelstad (alle V.) om å gjøre det lettere for gründere, investorer og arbeidstakere fra land utenfor EØS-området å etablere seg og satse i Norge.

Representantforslaget berører flere departementers ansvarsområder. Svaret er derfor utarbeidet med bidrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Generell overordnet kommentar

Denne regjeringen arbeider for endring. Vi har satt som mål å kutte klimagassutslippene med 55 prosent innen 2030. I tillegg skal vi få flere i arbeid, øke aktiviteten over hele landet, og øke eksporten med 50 prosent – også det innen 2030. Skal vi få til dette må vi tenke nytt og smart. Da trenger vi gründere og investorer, utenlandske så vel som norske, som ser muligheter og kan etablere vekstbedrifter i nye, grønne næringer.

For våre vekstbedrifter, som i næringslivet ellers, er det summen av rammebetingelser som er avgjørende for utviklingen. Regjeringens samlede nærings- og innovasjonspolitikkk skal støtte opp om bedrifter som ønsker vekst og vi vil være en aktiv partner for næringslivet.

Jeg deler derfor representantenes oppfatning av at det kan være gunstig for vår samlede verdiskaping om kompetent arbeidskraft, gründere med gode forventet lønnsomme

forretningsideer og -modeller og kapital finner veien til Norge. Vår tilrettelegging må allikevel skje innenfor rammene av den generelle reguleringen av arbeidsinnvandring vi har til Norge. Dette er en regulering som har bred tilslutning og er ment å ivareta flere hensyn, hvorav flere hensyn ligger utenfor næringspolitikken. Reguleringen av arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS må balansere behovet for fleksibel tilgang til nødvendig spesialkompetanse og hensynet til en kontrollert innvandring.

Vurdering av enkeltforslag

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om et eget visumprogram for gründere og investorer fra land utenom EØS-området, for å gjøre det enklere og mer fleksibelt for disse to gruppene å etablere virksomhet i Norge.

Jeg deler som nevnt oppfatningen av at det kan være gunstig for vår samlede verdiskaping om gründere med gode forventede lønnsomme forretningsideer og -modeller og kapital etablerer virksomhet i Norge.

I den sammenheng er det viktig å skille mellom visum og oppholdstillatelse. Et visum gis for korttidsopphold i inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder, jf utlendingsloven § 10. Personer fra land utenfor EØS som ønsker å ta arbeid eller drive næringsvirksomhet i Norge, må som hovedregel ha oppholdstillatelse, jf utlendingsloven § 55. Det finnes egne oppholdstillatelser for faglærte arbeidstakere, forskere med egne midler og selvstendig næringsdrivende.

Det er gjort unntak fra kravet om oppholdstillatelse for arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet for visse persongrupper hvor det er lite hensiktsmessig å kreve oppholdstillatelse, se utlendingsforskriften § 1-1. Verken handels- og forretningsreisende eller forskere trenger oppholdstillatelse for arbeidsforhold av inntil tre måneders varighet. Handels- og forretningsreisende er for eksempel personer i ledende stillinger som skal etablere filial eller annen kommersiell tilstedeværelse i Norge på vegne av en tjenesteytende virksomhet i utlandet.

Reguleringen av arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS må balansere behovet for fleksibel tilgang til nødvendig spesialkompetanse og hensynet til en kontrollert innvandring. Arbeidsinnvandrere fra tredjeland skal ikke fortrenge norsk eller EØS-arbeidskraft og skal kunne forsørge seg selv. Utlendingsregelverket er ikke til hinder for at gründere kan etablere seg i Norge, og legger også til rette for at arbeidsgivere kan rekruttere nødvendig fagkompetanse fra land utenfor EØS.

Det gjøres videre oppmerksom på at det nylig ble gjennomført endringer i regelverket som nettopp skal gjøre det enklere for selvstendig næringsdrivende, inkludert gründere, utenfor EØS-området å komme til Norge. Endringene var et resultat av en utredning av spørsmålet om etablering av gründervisum, et mulig tiltak som ble utredet i stor bredde under forrige regjering. Hensikten med arbeidet var å finne frem til tiltak for hvordan Norge kunne være et attraktivt land for gründere og få flere utenlandske talenter i Norge.

Utredningen involverte Nærings- og fiskeridepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Innovasjon Norge, eksterne konsulenter og bidrag fra berørte parter. Gründere og investorer utenfor EØS-området ble involvert. Arbeids- og sosialdepartementet involverte siden SSB for å få kartlagt omfang av eventuelle utfordringer på området, og som kunnskapsgrunnlag for å foreta relevante endringer.

Vurderingene i arbeidet tilsa at det var klart mer hensiktsmessig med endringer i dagens regelverk enn en opprettelse av en egen særordning. En hovedgrunn er at visum ikke gir adgang til å drive næringsvirksomhet. På den andre siden var Arbeids- og sosialdepartementets syn at det var gode muligheter for å gi oppholdstillatelse til selvstendig næringsdrivende fra utenfor EØS-området innenfor rammene av dagens lovgiving, men også at det var rom for å forenkle søknadsprosessen. Utlendingsforskriften ble endret med virkning fra 17. september 2021, etter gjennomføring av en bred høring.

Det ble også utredet et eget investorvisum for å tiltrekke kapital til gründerbedrifter. Konklusjonen var her at siden investorer fritt kan investere i Norge uten oppholdstillatelse var det heller ikke grunnlag for å gå videre med tiltaket. Andre løsninger var derfor mer formålstjenlige for å tiltrekke utenlandske investorer og kapital.

Her spiller *Invest in Norway* en viktig rolle. Invest in Norway-funksjonen under Innovasjon Norge arbeider for å tiltrekke utenlandske investeringer til Norge. Enheten fungerer som kontaktpunkt og skal posisjonere Norge som et attraktivt land for investorer. Ordningen ble opprettet i 2013 og tilbyr alt fra helt grunnleggende informasjon om hvordan man starter bedrift i Norge til å vurdere muligheter, koble til relevante nettverk og fasilitere investeringsprosesser for utenlandske investorer og bedrifter. Siden start har Invest in Norway rådgitt over tusen utenlandske virksomheter. Ordningen ble evaluerte i 2020 og ble der vurdert som et relevant virkemiddel.

Forslaget fra representantene må på ovennevnte bakgrunn sies å allerede ha blitt godt belyst, og er blitt fulgt opp med tiltak som er funnet hensiktsmessige. Vurderingene tilsier at det er rimelig gode muligheter for gründere og investorer fra utenfor EØS-området for etablering av næringsvirksomhet, og det er nylig gjennomført endringer som i sum gjør det enklere for gründere fra utenfor EØS-området å etablere virksomhet i Norge. Når det gjelder å tiltrekke oss investorer er Invest in Norway vår aktør for investeringsfremme i Norge.

2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om et eget visumprogram for forskere for å gi flere yrkesakademikere muligheten til å arbeide i Norge.

Det vises til den generelle redegjørelse for arbeidsinnvandring av personer utenfor EØS-området gitt i svar på forslag 1.

Forskere som ønsker å ta arbeid i Norge i mer enn tre måneder må søke om oppholdstillatelse. Stort sett alle forskere som reiser inn i Norge er tilknyttet en norsk institusjon (institutt, universitets- eller høyskole-institusjon eller tilsvarende). Dette gjelder både forskere som kommer med egne midler og de som ansettes og lønnes av vertsinstitusjonen. Vi er ikke kjent med at det finnes store utfordringer når det gjelder regelverket slik det er i dag for forskere som ønsker å komme til Norge, og stiller derfor spørsmål ved at det skulle være behov for egen ordning.

Det er derimot slik at sektoren opplever det som utfordrende at det kan være lang saksbehandlingstid på søknadene. Problemene ligger derfor nødvendigvis ikke i regelverket i seg selv. Det kan samtidig nevnes at oppholdstillatelse for enkelte forskere må vurderes etter Retningslinjer for kontroll med kunnskapsoverføring (Eksportkontroll UD).

3. Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for å styrke etablerertjenester og vekstmuligheter for virksomheter etablert av internasjonale gründere i Norge.

Regjeringen ønsker å legge til rette for vekstmuligheter for bedrifter. Vekstbedrifter har betydning både for framtidig vekst, evne til omstilling og nye arbeidsplasser. Ut over de gunstige rammevilkårene som foreligger i Norge, kan mer rettede statlige virkemidlene spille en positiv rolle, enten dette gjelder virkemidler for finansiering, kompetanse, rådgivning eller tilgang til nettverk. Aktørene som forvalter dem tilbyr også etablerertjenester, forstått som støtte og rådgivningstjenester for gründere. I tillegg vil andre aktører utenfor det næringsrettede virkemiddelapparatet, f.eks Brønnøysundregistrene, tilby tjenester som er høyst relevante for etablerere.

Som et utgangspunkt er jeg opptatt av å styrke etablerertjenester og vekstmuligheter *uavhengig* av gründerens nasjonalitet. I stor grad vil en gründeres behov for tjenester være uavhengig av gründerens opphavsland, og samtidig er det få barrierer for å etablere næringsvirksomhet for utenlandske statsborgere i Norge. I utgangspunktet er det heller ikke vesentlige hindringer for at virksomheter etablert av internasjonale gründere kan få tildelt støtte gjennom virkemiddelapparatet. Innovasjon Norge stiller eksempelvis ikke andre krav her enn at foretaket som gis støtte er registrert i Brønnøysundregisteret, og at prosjektet det gis støtte til fremmer verdiskaping i Norge.

Den nylig gjennomført områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet har gitt et omfattende kunnskapsgrunnlag. Dette bør vi trekke videre på når vi vil legge til rette for bedre etablerertjenester og vekst. To av de tydeligste konklusjonene fra områdegjennomgangen var at virkemiddelapparatet er for komplekst, og at det ikke er brukervennlig og tilgjengelig nok.

Som en del av den gjennomgangen som regjeringen nå er i gang med er det satt i gang initiativ for å få på plass bedre tilgjengelighet og brukervennlighet. Ett av disse initiativene er arbeidet med en «En vei inn» hvor Innovasjon Norge, som har førstelinjeansvaret i virkemiddelapparatet, sammen med Forskningsrådet og Eksfin nå lager en digital inngang til

hele virkemiddelapparatet for næringslivet. Dette er et tiltak som er relevant for å styrke gründeres vekstmuligheter.

Ut over at virkemiddelapparatet spiller en viktig rolle, er regjeringen fullt klar over at gründere har tjenestebehov ved etablering som krever smarte og koordinerte løsninger fra det offentlige, også fra aktører utenfor virkemiddelapparatet. En samlet informasjon og veiledning etterlyses av mange gründere. Det jobbes derfor med utvikling av sammenhengende tjenester på flere områder. Et eksempel på dette er tiltaket *Starte og drive en bedrift/Start and run Business* i regi av Brønnøysundregisteret (Altinn). Løsningen er ment å forenkle gjennom å se stegene den næringsdrivende må gjennom i sammenheng og gi bedre oversikt ved etablering av næringsvirksomhet. Et tilsvarende eksempel på bedre etablerertjenester er at Brønnøysundregistrene nå legger til rette for at etableringsprosessen skal bli smidigere og enklere ved at hele prosessen fra stiftelse, opprettelse av bankkonto, bekreftelse av aksjekapital og til registrering kan samordnes i en digital brukerflate.

Samtidig er også aktører utenfor offentlig sektor aktive for å støtte opp om internasjonale gründere og stimulere til oppstart for vekst i Norge. Vi har etter hvert fått et godt utbygd økosystem for gründere i mange norske byer, både med og uten offentlig støtte, som omfatter både klynger, akseleratorer og inkubatorer og som utfyller de offentlige tjenestene for etablering av virksomheter. Miljøer som *Startuplab*, *Startup Norway*, *TheFactory* m.fl er eksempler på oppstartsmiljø som har gode tilbud som også er nyttige for utenlandske gründere.

På denne bakgrunnen er det klart at det allerede pågår en rekke tiltak som vil styrke tjenester for etablering av virksomhet og som vil kunne støtte opp om vekstmulighetene for gründere. Jeg kan derfor ikke helt se grunnlaget for at det bør utarbeides en egen strategi for en enkeltgruppe av gründere, slik som representantene foreslår. Det er som nevnt all grunn til å tro at svært mange av behovene utenlandske og norske gründere har er felles.

4. Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for å tiltrekke seg flere internasjonale investorer til norske vekstselskaper.

At vi lykkes med å tiltrekke oss kapital og investeringer fra utlandet vil være fordelaktig for den samlede verdiskapingen i Norge. Det gjøres mye i dag for å legge til rette for at utlendinger kan investere i norske vekstselskaper både av regjeringen, det offentlige og av private initiativ. Næringspolitikken spiller en viktig rolle på flere områder. Et eksempel er arbeidet for å legge til rette for velfungerende markeder. Et annet eksempel er arbeidet gjennom handelspolitikken for å legge til rette for at virksomheter i Norge har tilgang til markeder i andre land; det er viktig for vekstselskaper som det investeres i. Et tredje eksempel er virkemiddelapparatet, herunder eksportfinansieringsvirkemidlene. Regjeringens økonomiske politikk og næringspolitikken søker å legge til rette for gode generelle og forutsigbare rammevilkår. Gode generelle rammevilkår kan øke lønnsomheten, redusere risikoen i investeringer og på den måten øke den forventede risikojusterte avkastningen investorer kan oppnå. Det er viktig for investorer.

Norge (med *Statens pensjonsfond utland*) og norske investorer har betydelige investeringer i utlandet og utlendinger har betydelige investeringer i Norge. At utenlandske selskaper ønsker å investere i Norge ser vi som positivt. Dette tilsier at norske arbeidstagere, eiere og industri er konkurransedyktig og leverer arbeidstimer, eierskap, varer og tjenester som skaper verdier og som markedet etterspør. Dette gjør at utenlandske aktører er villige til å investere og satse i norsk næringsliv. Et konkret eksempel er strømmen av selskaper til Oslo Børs sine ulike markedsplasser.

De ulike regulerte markedsplassene på Oslo Børs er åpne for utenlandske investorer, og tall fra 2019 viste om lag 40 pst. av verdiene var på utenlandske hender. I kapitaltilgangsutvalgets NOU fra 2018 viser utvalget til at utenlandsk eierskap i norsk næringsliv er i kraftig vekst. Kapitaltilgangsutvalget fant at «*selv om kapitalmarkedet i Norge i hovedsak fungerer godt, ser utvalget at det kan være utfordringer for vekstbedrifter med lengre utviklingsløp.*»

Det er indikasjoner som tilsier at større vekstselskaper har god tilgang på kapital i Norge, også fra utlandet. For nye og små selskaper kan kildene til kapital være færre, og tidvis basert på hva som er tilgjengelig i en snevrere geografisk utstrekning. Mye tyder likevel på at tilgangen til kapital er rimelig god, og virkemiddelapparatet kan bistå med kapital, men også i å tiltrekke internasjonale investeringer. Et eksempel på investeringsfremme i Norge, er arbeidet som utføres av «Invest in Norway», som ble nærmere beskrevet i svaret på forslag 2.

Det er også mange private som legger til rette for og bistår utenlandske aktører med å investere i Norge. De bistår også aktører som har prosjekter som søker kapital til å finne fram til norske og utenlandske investorer. Oslo Børs, banker, meglerhus er noen eksempler på slike aktører.

Det framstår på denne bakgrunn ikke klart at tilgang på (utenlandsk) kapital til vekstbedrifter skulle utgjøre et tydelig problem, eller om det i dagens situasjon er behov for flere konkrete tiltak.

5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til tiltak for å forenkle søknadsprosesser og redusere saksbehandlingstid for arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS.

Det finnes flere regler i utlendingsregelverket som legger til rette for rekruttering av faglærte arbeidstakere fra land utenfor EØS. For eksempel kan personer som har minst treårig avsluttet utdanning fra høyskole eller universitet og som søker om oppholdstillatelse som faglært arbeidstaker, starte i arbeidet før oppholdstillatelsen er innvilget. Personen kan med andre ord jobbe mens søknaden blir behandlet, forutsatt at fullstendig søknad er levert og politiet har utstedt bekreftelse på tidlig arbeidsstart, se utlendingsforskriften § 10-4. Det er også innført en kvote for faglærte som innebærer at tillatelse kan gis etter en forenklet prosedyre hvor det ikke stilles krav til en individuell arbeidsmarkedsvurdering av om stillingen

kan besettes av norsk eller EØS-arbeidskraft. Søknader om oppholdstillatelse til faglærte er høyt prioritert og de fleste søknader blir vanligvis behandlet innen 30 dager.

Reglene for oppholdstillatelse til selvstendig næringsdrivende ble endret i september 2021. Kravet om at utlendingsmyndighetene skal innhente uttalelse fra fylkeskommunen under behandlingen av søknader om oppholdstillatelse ble opphevet. Det ble også åpnet for at utlendingsmyndighetene kan se hen til midler fra offentlige tilskuddsordninger når de vurderer søknaden om oppholdstillatelse og om det er økonomisk grunnlag for driften av virksomheten. Endringene skal bidra til raskere og enklere saksbehandling og legge bedre til rette for at gründere kan komme til Norge. Vi mener det ikke er behov for flere endringer nå.

6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en rådgivningstjeneste for arbeidsgivere som ønsker å rekruttere kompetansemedarbeidere med etterspurte tekniske, akademiske eller praktiske ferdigheter fra land utenfor EØS, slik at arbeidsgivere kan forholde seg til den rådgivende enheten fremfor å måtte hente inn informasjon på tvers av Nav, kommune, Utlendingsdirektoratet og Skatteetaten

Arbeidsgivere som ønsker å ansette utenlandsk arbeidskraft og arbeidsinnvandrere som ønsker å komme til Norge, kan finne relevant informasjon på den offisielle nettsiden workinnorway.no. Nettsiden administreres av NAV som samarbeider om informasjonen med både Utlendingsdirektoratet, Skatteetaten, Arbeidstilsynet og politiet. Det er også opprettet flere [Servicesenter for utenlandske arbeidstakere \(SUA\)](#) der arbeidsgivere og arbeidsinnvandrere kan få veiledning og ordne alt de trenger for å jobbe eller drive næringsvirksomhet i Norge. I tillegg har UDI en egen rådgivningstjeneste for arbeidsgivere som ønsker å rekruttere utenlandske arbeidstakere.

Det finnes allerede særskilte informasjonskanaler for arbeidsgivere som ønsker å rekruttere utenlandske arbeidstakere, og det er ikke hensiktsmessig å opprette en egen etat som driver veiledning mot denne gruppen på vegne av Utlendingsdirektoratet, Skatteetaten, Arbeidstilsynet og NAV. En samlet rådgivningstjeneste hvor alle disse er involvert vil være svært ressurskrevende å administrere.

Med vennlig hilsen

Jan Christian Vestre